

Wydanie tymczasowe

WYROK TRYBUNAŹU (ósma izba)

z dnia 12 marca 2020 r. (*)

Odesłanie prejudycjalne – Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuł 5 lit. b) – Podwyższenie wysokości emerytury – Uwzględnienie zasiłku wypłaconego na opiekę nad dzieckiem niepełnosprawnym w innym państwie członkowskim – Zasada zrównania okoliczności

W sprawie C-769/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour de cassation (sąd kasacyjny, Francja) postanowieniem z dnia 29 listopada 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 grudnia 2018 r., w postępowaniu:

Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle

przeciwko

SJ,

Ministre chargé de la Sécurité sociale,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: L.S. Rossi (sprawozdawczyni), prezes izby, J. Malenovský i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: C. Strömholm, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 października 2019 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle – J.J. Gatteau, avocat,
- w imieniu rządu francuskiego – A.L. Desjonquères, A. Daly, D. Colas, A. Ferrand oraz R. Coesme, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek, J. Pavliš oraz J. Vlášil, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego – D. Klebs, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – C. Valero oraz B.R. Killmann, w charakterze pełnomocników,

podjęwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii, wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1 – wyd. spec. w j. z. polskim rozdz. 5, t.5, s. 72; sprostowanie: Dz.U 2013, L 188, s. 10), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r. (Dz.U. 2009, L 284, s. 43) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2006”).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu toczącego się pomiędzy caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle (zakładem pracowniczych ubezpieczeń emerytalnych i zdrowotnych dla regionu Alzacja-Mozela, Francja, zwanym dalej „CARSAT”) a SJ i ministre chargé de la Sécurité sociale (ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego) w przedmiocie uwzględnienia, do celów obliczenia świadczenia emerytalnego SJ, dodatkowego okresu aktywności zawodowej, o który mogłaby ona ubiegać się z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 9 i 12 rozporządzenia nr 883/2004 stanowi:

„(9) Trybunał Sprawiedliwości przy kilku okazjach wydał opinie w sprawie możliwości równego traktowania świadczeń, dochodu i okoliczności; zasada ta powinna być ściśle przyjęta i rozwijana, przy jednoczesnym przestrzeganiu istoty i ducha postanowień prawnych.

[...]

(12) W świetle zasady proporcjonalności należy zadbać o to, by zasada uwzględniania okoliczności lub wydarzeń nie prowadziła do obiektywnie nieuzasadnionych rezultatów ani do kumulacji świadczeń tego samego rodzaju za ten sam okres”.

4 Artykuł 1 lit. z) tego rozporządzenia przewiduje, że do celów tego rozporządzenia „określenie »świadczenie rodzinne« oznacza wszelkie świadczenia rzeczowe lub pieniężne, które mają odpowiadać wydatkom rodziny, z wyłączeniem zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych oraz specjalnych świadczeń porodowych i świadczeń adopcyjnych wspomnianych w załączniku I”.

5 Artykuł 3 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Zagadnienia objęte rozporządzeniem”, stanowi:

„1. Niniejsze rozporządzenie stosuje się do całego ustawodawstwa odnoszącego się do następujących działań zabezpieczenia społecznego:

a) świadczeń z tytułu choroby;

[...]

c) świadczeń z tytułu inwalidztwa;

d) świadcze z tytu u staroci;

[...]

j) świadcze rodzinnych.

[...]

3. Niniejsze rozporzdzenie stosuje si tak e do specjalnych nieskadkowych świadcze pieniennych objtych art. 70.

[...]

5. Niniejszego rozporzdzenia nie stosuje si:

a) do pomocy spoecznej i medycznej;

[...]”.

6 Artyku 5 tego rozporzdzenia, zatytuowany „Równe traktowanie [zrównanie] świadcze, dochodów, okoliczoci lub zdarze”, brzmi:

„O ile niniejsze rozporzdzenie nie stanowi inaczej oraz w wietle specjalnych wprowadzonych przepisów wykonawczych, zastosowanie maj nastpujce przepisy:

a) w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa waciwego pastwa czonkowskiego otrzymywanie świadcze z zabezpieczenia spoecznego i inny dochód ma pewne skutki prawne, odpowiednie przepisy tego ustawodawstwa maj zastosowanie tak e do otrzymywanych świadcze równoważnych nabytych na podstawie prawodawstwa innego pastwa czonkowskiego lub dochodów osignietych w innym państwie czonkowskim;

b) w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa waciwego pastwa czonkowskiego zaistnieniu pewnych okoliczoci lub zdarze przypisywane s określone skutki prawne, to państwo czonkowskie uwzgl dnia podobne okoliczoci lub zdarzenia zaistniae w ka dym państwie czonkowskiego, tak jak gdyby mia y one miejsce na jego wasnym terytorium”.

7 Artyku 9 rozporzdzenia nr 883/2004, zatytuowany „O świadczenia państw czonkowskich dotyczce zakresu niniejszego rozporzdzenia”, stanowi w ust. 1:

„Państwa czonkowskie powiadamiaj pisemnie Komisj Europejsk [...] o ustawodawstwie i systemach, o których mowa w art. 3 [...]”.

8 Zgodnie z brzmieniem art. 70 ust. 2 tego rozporzdzenia:

„Do celów stosowania przepisów niniejszego rozdzia u określenie »specjalne nieskadkowe świadczenia pienienne« oznacza świadczenia, które:

a) maj na celu zapewnienie:

i) uzupe niajcej, zastpczej lub dodatkowej ochrony na wypadek ryzyk [rodzajów ryzyka] objtych dziami ubezpieczenia spoecznego, o których mowa w art. 3 ust. 1, a które gwarantuj zainteresowanym minimum rodków utrzymania z uwzgl dnieniem sytuacji gospodarczej i spoecznej zainteresowanego pastwa czonkowskiego; lub

ii) wyjącznie szczególnej ochrony dla niepełnosprawnego, ściśle związanej ze środowiskiem społecznym tej osoby w zainteresowanym państwie członkowskim;

oraz

b) w przypadkach, w których finansowanie wynika wyjącznie z obowiązkowego opodatkowania mającego pokrywać ogólne wydatki publiczne, a warunki udzielania i wyliczania świadczeń nie zależą od jakiejkolwiek składowki w odniesieniu do beneficjenta. Jednakże świadczenia udzielane w celu uzupełnienia świadczenia składowego nie są uważane za świadczenia składowe z tego tylko powodu;

oraz

c) są wymienione w załączniku X”.

9 Załącznik X do wspomnianego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„[...]”

NIEMCY

a) Dochód zapewniający podstawowe utrzymanie dla osób starszych i osób o ograniczonych możliwościach zarobkowania, przyznawany na podstawie rozdziału 4 księgi XII kodeksu socjalnego;

b) świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania w ramach podstawowego zabezpieczenia dla osób poszukujących pracy, chyba że w odniesieniu do tych świadczeń spełnione są warunki kwalifikacji do czasowego dodatku po otrzymaniu zasiłku dla bezrobotnych (art. [§] 24 ust. 1 księgi II kodeksu socjalnego).

[...]”.

Prawo niemieckie

10 Paragraf 35a księgi ósmej Sozialgesetzbuch (niemieckiego kodeksu socjalnego) w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym, zatytułowany „Pomoc na integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie”, stanowi:

„(1) Dzieci i młodzież niepełnosprawne intelektualnie lub zagrożone takim niepełnosprawnością mają prawo do pomocy w integracji. Pomoc ta jest proponowana, w zależności od indywidualnych potrzeb:

1. w ramach opieki ambulatoryjnej,
2. w placówkach opieki dziennej dla małych dzieci lub w innych placówkach półstacjonarnych,
3. poprzez zapewnienie odpowiedniej opieki pielęgniarskiej, oraz
4. w wyspecjalizowanych ośrodkach zapewniających całonocną opiekę lub inne rodzaje zakwaterowania.

Zadania i cel pomocy oraz sposób określenia grupy osób i rodzaju ośrodków uregulowane są w § 39 akapit trzeci oraz w § 40 federalnej ustawy o pomocy społecznej, natomiast czas stosowania

tych dokumentów w odniesieniu do osób niepełnosprawnych intelektualnie lub zagrożonych tak? niepełnosprawności – w § 47 dekretu wykonawczego.

(2) Jeżeli jednocześnie powinno zostać zaproponowane wsparcie w kształceniu, należy korzystać z wyspecjalizowanych placówek, usług i osób nie tylko po to, aby wypełniać zobowiązania dotyczące wsparcia w integracji, lecz również aby zaspokajać potrzeby edukacyjne. W przypadku dzieci, które jeszcze nie osiągnęły wieku szkolnego, należy stosować metody z zakresu terapii pedagogicznej oraz, jeżeli pozwalają na to potrzeby związane z zapewnieniem opieki, korzystać z placówek przyjmujących dzieci niepełnosprawne i dzieci zdrowe”.

Prawo francuskie

11 Artykuł L. 351-4-1 code de la sécurité sociale (kodeksu zabezpieczenia społecznego) stanowi:

„Ubezpieczeni sprawujący opiekę nad dzieckiem, którym zgodnie z art. L. 541-1 akapit pierwszy i drugi przysuguje prawo do zasiłku z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem i dodatku do tego zasiłku lub, w jego miejsce, świadczenia wyrównawczego przewidzianego w art. L. 245-1 code de l'action sociale et des familles (kodeksu socjalno-rodzinnego), z zastrzeżeniem przypadków przewidzianych w art. L. 351-4, mają prawo do doliczenia do okresu ich ubezpieczenia jednego kwartału na każdy trzydziestomiesięczny okres sprawowania opieki, lecz nie więcej niż w sumie ośmiu kwartałów”.

12 Artykuł L. 541-1 tego kodeksu stanowi:

„Osoba sprawująca opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem ma prawo do zasiłku z tytułu sprawowania takiej opieki, jeżeli stopień trwania jej niepełnosprawności dziecka jest co najmniej równy określonej wielkości procentowej.

Dodatek do zasiłku przysuguje na dziecko dotknięte niepełnosprawnością, której rodzaj i poważny charakter wymagają szczególnie wysokich wydatków lub konieczności regularnego korzystania z pomocy osób trzecich. Kwota dodatku jest zróżnicowana w zależności od wysokości dodatkowych wydatków lub częstotliwości korzystania z niezbędnej pomocy.

[...]”.

13 Artykuł R. 541-1 wspomnianego kodeksu ma brzmienie następujące:

„Dla celów stosowania art. L. 541-1 akapit pierwszy wielkość procentowa trwania niezdolności do pracy, jak musi wykazywać niepełnosprawne dziecko, aby uzyskać prawo do zasiłku z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, wynosi co najmniej 80%.

Wielkość procentową niezdolności do pracy ocenia się zgodnie z wytycznymi skali załączonymi do dekretu nr 93-1216 z dnia 4 listopada 1993 r. w sprawie wytycznych skali dotyczących przyznawania różnego rodzaju świadczeń osobom niepełnosprawnym oraz zmieniającego kodeks rodzinny i pomocy społecznej, kodeks zabezpieczenia społecznego (czyli druga: dekrety Conseil d'État) i dekret nr 77-1549 z dnia 31 grudnia 1977 r.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

14 SJ jest obywatelką francuską, zamieszkałą w Stuttgarcie (Niemcy), oraz matką niepełnosprawnego dziecka urodzonego w 1981 r. W trakcie swojej aktywności zawodowej

pracowała kolejno we Francji i w Niemczech jako posiadający status urzędnika nauczyciel francuskiego systemu edukacji.

15 Poczynając od dnia 10 listopada 1995 r. miasto Stuttgart wypłacało SJ pomoc na integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie na podstawie § 35a księgi ósmej niemieckiego kodeksu socjalnego (zwaną dalej „pomocą niemiecką”).

16 W dniu 7 lipca 2010 r. SJ przeszła na emeryturę w ramach francuskiego systemu edukacji ze skutkiem od dnia 1 sierpnia 2010 r. W dniu 27 lipca 2011 r. zwróciła się o wypłatę świadczenia emerytalnego do Deutsche Rentendversicherung Bund (federalnego zakładu ubezpieczeń emerytalnych, Niemcy), który przekazał jej wniosek do CARSAT. CARSAT przyznał jej emeryturę ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r.

17 W dniu 18 marca 2012 r. SJ wniosła do polubownej komisji odwoławczej przy CARSAT odwołanie, które dotyczyło, po pierwsze, daty, od jakiej została ustalona jej prawo do emerytury, a po drugie, braku uwzględnienia, dla potrzeb określenia liczby okresów składowych i okresów z nimi zrównanych przyjętych dla ustalenia wysokości tej emerytury, dodatkowego kwartalnego okresu ubezpieczeniowego na każdy trzydziestomiesięczny okres opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, w maksymalnym wymiarze ośmiu kwartałów, zgodnie z art. L. 351-4-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego, do czego uprawnieni są ubezpieczeni sprawujący opiekę nad dzieckiem, na które przysuguje prawo do zasiłku z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem i dodatku do tego zasiłku, zgodnie z art. L. 541-1 tego kodeksu (zwane dalej „podwyższeniem wysokości emerytury”). Ponieważ odwołanie zostało oddalone, SJ wniosła skargę do francuskich sądów orzekających w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego.

18 Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2015 r. tribunal des affaires de sécurité sociale de Strasbourg (sąd ds. zabezpieczenia społecznego w Strasburgu, Francja) oddalił odwołania SJ. Cour d'appel de Colmar (sąd apelacyjny w Colmar, Francja), który rozpatrywał apelację, wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2017 r. utrzymał ten wyrok w mocy w części dotyczącej daty, od jakiej została ustalona prawo do emerytury wypłacanej przez CARSAT. Uchylił go jednak w części dotyczącej wysokości emerytury i orzekł, że należy uwzględnić podwyższenie wysokości emerytury przewidziane przez ustawodawstwo francuskie.

19 W ten sposób, opierając się na art. 5 rozporządzenia nr 883/2004, cour d'appel de Colmar (sąd apelacyjny w Colmar) stwierdził, że pomoc niemiecka jest równoważna z zasiłkiem z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, o którym mowa w art. L. 541-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego (zwanym dalej „zasiłkiem francuskim”), a tym samym SJ miała prawo do podwyższenia wysokości emerytury. Sąd apelacyjny wywnioskował z tego, że stawki mające zastosowanie do emerytury SJ należy podwyższyć o kwotę odpowiadającą ośmiu kwartałom aktywności zawodowej ze względu na opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem.

20 CARSAT odwołał się od tego wyroku do Cour de cassation (sądu kasacyjnego, Francja), podnosząc, że cour d'appel de Colmar (sąd apelacyjny w Colmar) naruszył art. 5 rozporządzenia nr 883/2004, a także art. L. 351-4-1 i L. 541-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego, gdy stwierdził, że pomoc niemiecka i zasiłek francuski są równoważne, bez uprzedniego zbadania, czy niepełnosprawne dziecko SJ jest trwale niezdolne do pracy w stopniu odpowiadającym co najmniej 80%, która to dopiero sytuacja uprawnia do podwyższenia wysokości emerytury. CARSAT twierdził, że poprzez takie rozstrzygnięcie wyrok wydany w postępowaniu apelacyjnym może w istocie prowadzić do odwrotnej dyskryminacji osób ubezpieczonych wyłącznie w systemie francuskim w stosunku do osób ubezpieczonych w systemach świadczeń innych państw członkowskich.

21 W tym względzie sąd odsyłający podkreśla, że zasiłek francuski jest – jako świadczenie

rodzinne należą do jednego z działów francuskiego systemu zabezpieczenia społecznego – objęty zakresem przedmiotowym stosowania rozporządzenia nr 883/2004, podczas gdy pomoc niemiecka wydaje się wchodzić w zakres pomocy społecznej w rozumieniu art. 3 ust. 5 lit. a) tego rozporządzenia. Ponadto pomoc ta nie figuruje w zgłoszonym przez rząd niemiecki na podstawie art. 9 tego rozporządzenia oświadczeniu dotyczącym ustawodawstwa niemieckiego objętego zakresem stosowania tego rozporządzenia.

22 W tych okolicznościach Cour de cassation (sąd kasacyjny), powziwszy wątpliwości co do możliwości stosowania rozporządzenia nr 883/2004 w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym, a także w przedmiocie równoważności zasiłku francuskiego i pomocy niemieckiej, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy [pomoc niemiecka] jest objęta przedmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej – czy [zasiłek francuski] z jednej strony i [pomoc niemiecka] z drugiej strony mają charakter świadczeń równoważnych w rozumieniu art. 5 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004, biorąc pod uwagę cel art. L. 351-4-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego, jakim jest uwzględnienie obywateli wychowujących się z wychowaniem niepełnosprawnego dziecka przy ustalaniu okresu ubezpieczenia, od którego zależy prawo do uzyskania emerytury?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

23 Poprzez swoje pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 3 rozporządzenia nr 883/2004 należy dokonywać w ten sposób, że pomoc niemiecka stanowi świadczenie w rozumieniu tego art. 3, a zatem jest objęta zakresem przedmiotowym stosowania tego rozporządzenia.

24 W celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytanie należy w pierwszej kolejności zbadać, czy pomoc ta stanowi świadczenie z zabezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia.

25 W tym względzie należy stwierdzić na wstępie, że z przedłożonych Trybunałowi akt sprawy wynika, iż Republika Federalna Niemiec nie przedstawiła oświadczenia, że ustawa federalna regulująca pomoc niemiecką jest objęta zakresem stosowania tego rozporządzenia. Jednakże Trybunał orzekł już, że okoliczności, iż państwo członkowskie nie przedstawiło, wbrew wymogom art. 9 rozporządzenia nr 883/2004, oświadczenia o objęciu danej ustawy zakresem stosowania tego rozporządzenia, nie skutkuje ipso facto wyłączeniem tej ustawy z zakresu przedmiotowego stosowania tego rozporządzenia [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., A (Pomoc dla osoby niepełnosprawnej), C-679/16, EU:C:2018:601, pkt 30].

26 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału rozróżnienie między świadczeniami objętymi zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004 a świadczeniami wyłączoneymi z jego zakresu opiera się zasadniczo na elementach składowych każdego świadczenia, w szczególności na celach i przesłankach jego przyznania, a nie na tym, czy świadczenie zostało zakwalifikowane przez ustawodawstwo krajowe jako świadczenie z zabezpieczenia społecznego (wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dreyer, C-372/18, EU:C:2019:206, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 Tym samym świadczenie może być zakwalifikowane jako „świadczenie z tytułu zabezpieczenia społecznego”, jeżeli, po pierwsze, jest przyznawane uprawnionym bez jakiegokolwiek indywidualnej i uznaniowej oceny potrzeb osobistych, w oparciu o sytuację określoną prawnie, oraz jeżeli, po drugie, dotyczy ono jednego z rodzajów ryzyka wyraźnie wymienionych w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 (wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dreyer, C-372/18, EU:C:2019:206, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo). Jako że dwie wskazane w poprzednim punkcie przesłanki mają charakter faktyczny, niespełnienie jednej z nich skutkuje tym, że dane świadczenie nie jest objęte zakresem stosowania tego rozporządzenia [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., A (Pomoc dla osoby niepełnosprawnej), C-679/16, EU:C:2018:601, pkt 33].

28 Jeżeli chodzi o pierwszą z tych przesłanek, należy przypomnieć, że jest ona spełniona w sytuacji, gdy przyznanie świadczenia następuje na podstawie obiektywnych kryteriów, które w razie ich spełnienia uprawniają do świadczenia, a właściwy organ nie może brać pod uwagę innych okoliczności osobistych. W tym względzie Trybunał orzekł już, w odniesieniu do świadczeń, których przyznanie lub odmowa przyznania, a także wysokość jest uzależniona od dochodów beneficjenta, że przyznawanie takich świadczeń nie zależy od indywidualnej oceny osobistych potrzeb wnioskodawcy, ponieważ chodzi o obiektywne i prawnie określone kryteria, które uprawniają do tego świadczenia, a właściwy organ nie może brać pod uwagę innych okoliczności osobistych (wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dreyer, C-372/18, EU:C:2019:206, pkt 33, 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

29 Trybunał wyjaśnił ponadto, że aby można było uznać, iż przesłanka ta nie została spełniona, uznaniowa ocena osobistych potrzeb beneficjenta rozpatrywanego świadczenia dokonywana przez właściwy organ musi odnosić się przede wszystkim do nabycia prawa do tego świadczenia. Powyższe stwierdzenia pozostają prawdziwe, mutatis mutandis, w stosunku do indywidualnego charakteru dokonywanej przez właściwy organ oceny osobistych potrzeb beneficjenta świadczenia (wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dreyer, C-372/18, EU:C:2019:206, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 W niniejszej sprawie z przedłożonych Trybunałowi akt sprawy wynika, że przyznanie pomocy niemieckiej nie jest uzależnione od obiektywnych przesłanek, takich jak w szczególności określony stopień lub poziom niezdolności do pracy.

31 Ponadto bezsporne jest, że zgodnie z samym brzmieniem § 35a niemieckiego kodeksu zabezpieczenia społecznego pomoc ta jest oferowana w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka będącego beneficjentem, na podstawie indywidualnej i uznaniowej oceny tych potrzeb dokonanej przez właściwy organ.

32 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że pomoc niemiecka nie spełnia pierwszej z przesłanek wskazanych w pkt 27 niniejszego wyroku.

33 W konsekwencji, z uwagi na orzecznictwo przypomniane we wspomnianym pkt 27, pomoc ta nie stanowi świadczenia z zabezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.

34 Jednakże trzeba przypomnieć, że art. 3 ust. 3 tego rozporządzenia rozszerza stosowanie tego rozporządzenia na specjalne nieskładkowe świadczenia pieniężne, o których mowa w art. 70. W tych okolicznościach należy w drugiej kolejności zbadać, czy pomoc niemiecka stanowi takie świadczenie.

35 W tym względzie wystarczy zauważyć, że z brzmienia art. 70 ust. 2 lit. c) tego rozporządzenia wynika, iż za specjalne nieskładkowe świadczenia pieniężne uważa się

wyższymi te świadczenia, które zostały wymienione w załączniku X do tego rozporządzenia. Tymczasem skoro pomoc niemiecka nie figuruje w tym załączniku, nie stanowi ona takiego świadczenia.

36 Z całości powyższych rozważań wynika, że odpowiedź na pytanie pierwsze powinna być następująca: wykadni art. 3 rozporządzenia nr 883/2004 należy dokonywać w ten sposób, że pomoc niemiecka nie stanowi świadczenia w rozumieniu tego art. 3, a zatem nie jest objęta zakresem przedmiotowym stosowania tego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania drugiego

37 Poprzez swoje pytanie drugie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze, czy wykadni art. 5 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 należy dokonywać w ten sposób, że zasiłek francuski i pomoc niemiecka mogły być uznane za świadczenia równoważne w rozumieniu tego przepisu.

38 Na wstępie należy zauważyć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 5 lit. a) tego rozporządzenia ma zastosowanie wyłącznie do świadczeń objętych zakresem stosowania tego rozporządzenia (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Vorarlberger Gebietskrankenkasse i Knauer, C-453/14, EU:C:2016:37, pkt 32). Tymczasem w pkt 36 niniejszego wyroku ustalono, że pomoc niemiecka nie stanowi świadczenia w rozumieniu art. 3 wspomnianego rozporządzenia, a zatem nie jest objęta jego zakresem przedmiotowym stosowania. W konsekwencji art. 5 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 nie znajduje zastosowania w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym.

39 Jednak w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu uytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania. Zadaniem Trybunału jest bowiem dokonanie wykadni wszystkich przepisów prawa Unii, które są niezbydne sądom krajowym do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów, nawet jeżeli przepisy te nie są wyraźnie wskazane w pytaniach zadanych przez te sądy (wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro, C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

40 W konsekwencji nawet jeżeli formalnie sąd odsyłający ograniczył swoje pytanie do wykadni pewnych przepisów prawa Unii, okoliczności ta nie stoi na przeszkodzie temu, by Trybunał udzielił mu odpowiedzi dotyczącej prawa Unii we wszystkich aspektach wykadni, które mogły być uyteczne dla rozstrzygnięcia zawisłej przed sądem odsyłającym sprawy, bez względu na to, czy sąd ten odniósł się do nich w treści swych pytań, czy też nie. W tym względzie do Trybunału należy wyprowadzenie z całości informacji przedstawionych przez sąd odsyłający, a w szczególności z uzasadnienia postanowienia odsyłającego, elementów prawa, które wymagają wykadni w świetle przedmiotu sporu postępowania głównego (wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro, C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 W niniejszej sprawie spór w postępowaniu głównym dotyczy kwestii, czy w celu ustalenia, czy dana osoba może ubiegać się o podwyższenie wysokości emerytury przewidziane przez ustawodawstwo francuskie, należy uwzględnić okoliczności, które doprowadziły do przyznania pomocy niemieckiej, a mianowicie pomoc otrzymaną przez tę osobę jako pracownika migrującego na podstawie ustawodawstwa przyjmującego państwa czonkowskiego.

42 W tym względzie należy podkreślić, że art. 5 rozporządzenia nr 883/2004, rozpatrywany w świetle motywu 9 tego rozporządzenia, stanowi sformułowanie wypracowanej w orzecznictwie zasady zrównania świadczeń, dochodów i okoliczności, która to zasada zgodnie z wolą

prawodawcy Unii została wprowadzona do treści wspomnianego rozporządzenia po to, aby być rozwijana, przy jednoczesnym przestrzeganiu istoty i ducha orzeczeń sądowych Trybunału (zob. podobnie wyrok z dnia 5 grudnia 2019 r., Bocero Torrico i Bode, C-398/18 i C-428/18, EU:C:2019:1050, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 W tych warunkach ramach art. 5 lit. b) rozporządzenia nr 883/2004 stanowi, że w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego zaistnieniu pewnych okoliczności lub zdarzeń przypisywane są określone skutki prawne, to państwo członkowskie uwzględnia podobne okoliczności lub zdarzenia zaistniałe w każdym państwie członkowskiego, tak jak gdyby miały one miejsce na jego własnym terytorium.

44 Wynika z tego, że aby udzielić sądowi odsyłającemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu, pytanie drugie należy rozumieć jako zmierzające do ustalenia, czy zasada zrównania okoliczności ustanowiona w art. 5 lit. b) tego rozporządzenia, jako szczególny wyraz ogólnej zasady niedyskryminacji, znajduje zastosowanie w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym.

45 W tym względzie w celu ustalenia, czy zasada ta znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, należy zbadać, czy zostały spełnione dwie przesłanki, a mianowicie, po pierwsze, czy podwyższenie wysokości emerytury przewidziane w art. L. 351-4-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 883/2004, a po drugie, czy ten przepis krajowy przypisuje skutki prawne zaistnieniu określonych okoliczności lub zdarzeń w rozumieniu art. 5 lit. b) tego rozporządzenia.

46 Co się tyczy pierwszej z tych przesłanek należy stwierdzić, że w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 27 niniejszego wyroku podwyższenie wysokości emerytury może być objęte zakresem przedmiotowym stosowania wspomnianego rozporządzenia jako świadczenie emerytalne w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. d) tego rozporządzenia.

47 Po pierwsze bowiem, podwyższenie to jest przyznawane beneficjentom bez jakiegokolwiek indywidualnej i uznaniowej oceny ich osobistych potrzeb na podstawie prawnie określonej sytuacji, a mianowicie opieki nad dzieckiem, z tytułu której powstaje prawo do zasiłku francuskiego.

48 Po drugie, jak wskazała zasadniczo Komisja w swoich uwagach na piśmie, świadczenie rozpatrywane w postępowaniu głównym ma na celu zrekompensowanie niekorzystnych okoliczności, jakich mogły doświadczyć w kontekście aktywności zawodowej osoby sprawującej opiekę nad ciężko niepełnosprawnym dzieckiem, poprzez przyznanie dodatkowych okresów składowych, proporcjonalnie do długości okresu wychowywania niepełnosprawnego dziecka, co przekłada się na podwyższenie kwoty emerytury wypłacanej tym osobom. Wobec tego świadczenie to, w zakresie, w jakim ma na celu zapewnienie środków utrzymania osobom, które wraz z osiągnięciem określonego wieku opuszczają rynek pracy i nie są już zobowiązane do pozostawania do dyspozycji urzędu pracy, odnosi się do ryzyka objętego świadczeniami z tytułu starości w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 883/2004 (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., Komisja/Słowacja, C-361/13, EU:C:2015:601, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 Co się tyczy drugiej z przesłanek wymienionych w pkt 45 niniejszego wyroku należy zauważyć, że zgodnie z art. L. 351-4-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego dla uzyskania podwyższenia wysokości emerytury nie jest konieczne uprzednie pobieranie zasiłku francuskiego, lecz jedynie spełnienie określonych w art. L. 541-1 tego kodeksu warunków uprawniających do takiego zasiłku. W szczególności, zgodnie z tym ostatnim przepisem, aby osoby objęte systemem zabezpieczenia społecznego sprawujące opiekę nad ciężko niepełnosprawnym dzieckiem mogły skorzystać z takiego podwyższenia, trwała niezdolność do pracy dziecka

powinna odpowiadać co najmniej ustanowionej wielkości procentowej, określonej w art. R. 541-1 wspomnianego kodeksu na 80%.

50 Tym samym podwyższenie wysokości emerytury przyznaje się na podstawie zaistnienia okoliczności w rozumieniu art. 5 lit. b) rozporządzenia nr 883/2004, a mianowicie trwałej niezdolności do pracy dziecka w stopniu o co najmniej określonej wielkości procentowej. W związku z tym druga przesłanka jest również spełniona w niniejszej sprawie.

51 Wynika z tego, że ustanowiona we wspomnianym art. 5 lit. b) zasada zrównania okoliczności faktycznych ma zastosowanie w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym.

52 Co się tyczy sposobów stosowania tej zasady, do właściwych organów francuskich należy sprawdzenie, czy w niniejszym przypadku wykazano zaistnienie okoliczności wymagane zgodnie z art. 5 lit. b) rozporządzenia nr 883/2004.

53 W tym względzie właściwe organy francuskie powinny uwzględnić podobne okoliczności zaistniałe w Niemczech, a przy ocenie trwałej niezdolności do pracy niepełnosprawnego dziecka nie mogą ograniczać się jedynie do kryteriów przewidzianych w tym celu przez wytyczne skali obowiązujece we Francji na podstawie art. R. 541-1 francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego.

54 W związku z tym w celu ustalenia, czy u dziecka występuje stopień trwałej niezdolności do pracy wymagany na mocy tego kodeksu do uzyskania prawa do podwyższenia wysokości emerytury, organy te nie powinny odmówić uwzględnienia podobnych okoliczności zaistniałych w Niemczech, które mogą zostać wykazane za pomocą jakichkolwiek dowodów, w szczególności sprawozdań z badań lekarskich, zaświadczeń czy też recept lub leków.

55 Należy dodać, że w ramach takiej weryfikacji wspomniane organy powinny również przestrzegać zasady proporcjonalności, czuwając w szczególności nad tym, by zasada zrównania okoliczności faktycznych nie prowadziła do obiektywnie nieuzasadnionych rezultatów, zgodnie z motywem 12 rozporządzenia nr 883/2004.

56 Z uwagi na powyższe rozważania odpowiedź na pytanie drugie powinna być następująca: wykądni art. 5 rozporządzenia nr 883/2004 należy dokonywać w ten sposób, że:

– zasiłek francuski i pomoc niemiecka nie mogą być uznane za świadczenia równoważne w rozumieniu art. 5 lit. a) tego rozporządzenia;

– zasada zrównania okoliczności faktycznych ustanowiona w art. 5 lit. b) rozporządzenia nr 883/2004 ma zastosowanie w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym. Do właściwych organów francuskich należy zatem ustalenie, czy w niniejszym przypadku wykazano zostało wystąpienie okoliczności wymagane zgodnie z tym przepisem. W tym względzie organy te powinny uwzględnić podobne okoliczności zaistniałe w Niemczech, tak jakby wystąpiły one na ich własnym terytorium.

W przedmiocie kosztów

57 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybuna (ósma izba) orzeka, co następuje:

1) Wykadni art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że pomoc na integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, o której mowa w § 35a księgi ósmej Sozialgesetzbuch (niemieckiego kodeksu socjalnego), nie stanowi świadczenia w rozumieniu owego art. 3, a zatem nie jest objęta zakresem przedmiotowym stosowania tego rozporządzenia.

2) Wykadni art. 5 rozporządzenia nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 988/2009, należy dokonywać w ten sposób, że:

– zasiłek z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, o którym mowa w art. L. 541¹ francuskiego kodeksu zabezpieczenia społecznego, i pomoc na integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, o której mowa w § 35a księgi ósmej Sozialgesetzbuch, nie mogą być uznane za świadczenia równoważne w rozumieniu art. 5 lit. a) tego rozporządzenia;

– zasada zrównania okoliczności faktycznych ustanowiona w art. 5 lit. b) rozporządzenia nr 883/2004 ma zastosowanie w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym. Do wadliwych wad francuskich należy zatem ustalenie, czy w niniejszym przypadku wykazane zostało wystąpienie okoliczności wymagane zgodnie z tym przepisem. W tym względzie organy te powinny uwzględnić podobne okoliczności zaistniałe w Niemczech, tak jakby miały one miejsce na ich własnym terytorium.

Podpisy

* Język postępowania: francuski.